

Założony w 1980 roku rezerwat przyrodniczy Alaska Peninsula o powierzchni 14 000 km² położony jest na południu Alaski, w samym środku Półwyspu Alaska (stąd też wywodzi się jego nazwa – z ang. peninsula znaczy półwysep). Początki istnienia parku wiążą się bezpośrednio z tym momentem w historii ochrony alaskańskiej przyrody, kiedy to na mocy odpowiedniego prawodawstwa powołano do istnienia wiele nowych przyrodniczych obszarów chronionych, natomiast do już istniejących dodano tysiące kilometrów kwadratowych państwowej ziemi.

Rezerwat Przyrodniczy Alaska Peninsula na Alasce

Kraina jezior

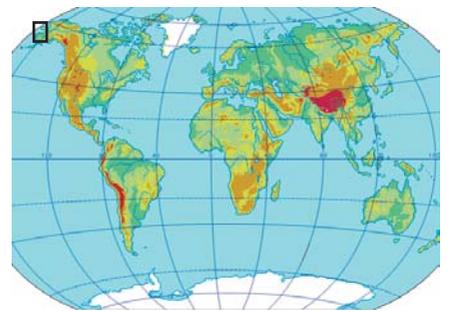
W granicach rezerwatu wyróżnia się dwa typy środowiska przyrodniczego: wysokogórski wulkaniczny (południowa część parku) oraz tundra góraska (część północna, gdzie występują formacje krzewiaste). Obszar ten określany jest jako Kordyliery Północne Zewnętrzne.

Ziemia wulkanów

Półwysep Alaska zajmuje szczególne miejsce w ochronie środowiska naturalnego Ameryki Północnej bowiem znajduje się tutaj aż siedem przyrodniczych obszarów chronionych. Oprócz rezerwatu Alaska Peninsula są to w kolejności: parki narodowe Lake Clark oraz Katmai, pomnik narodowy Aniakchak, rezerwaty przyrodnicze Becharof i Izembek oraz rezerwat stanowy McNeil River.

Przebiegające wzdłuż półwyspu Góry Aleuckie należą do tzw. Pierścienia Ognia – obszaru o wzmożonej aktywności wulkanicznej rozciągającego się od Ameryki Południowej przez Alaskę aż po Indonezję. Zachodzi tu znacznie więcej erupcji lawy niż miało to miejsce w innych regionach kuli ziemskiej w przeszłości. Z zanotowanych dotychczas około 400 erupcji 10% przypada na Alaskę, a ok. 2% na pozostałą część Ameryki Północnej. Wydobywanie się lawy na powierzchnię ziemi wzdłuż granic „Pierścienia Ognia” jest wynikiem ruchu płyt kontynentalnych. Każde ich „zderzenie” wywołuje przemieszczanie olbrzymich mas skorupy ziemskiej oraz powstawanie ogromnych naprężeń zdolnych „wycisnąć” spod pokładów skał duże ilości lawy, popiołu i gazów.

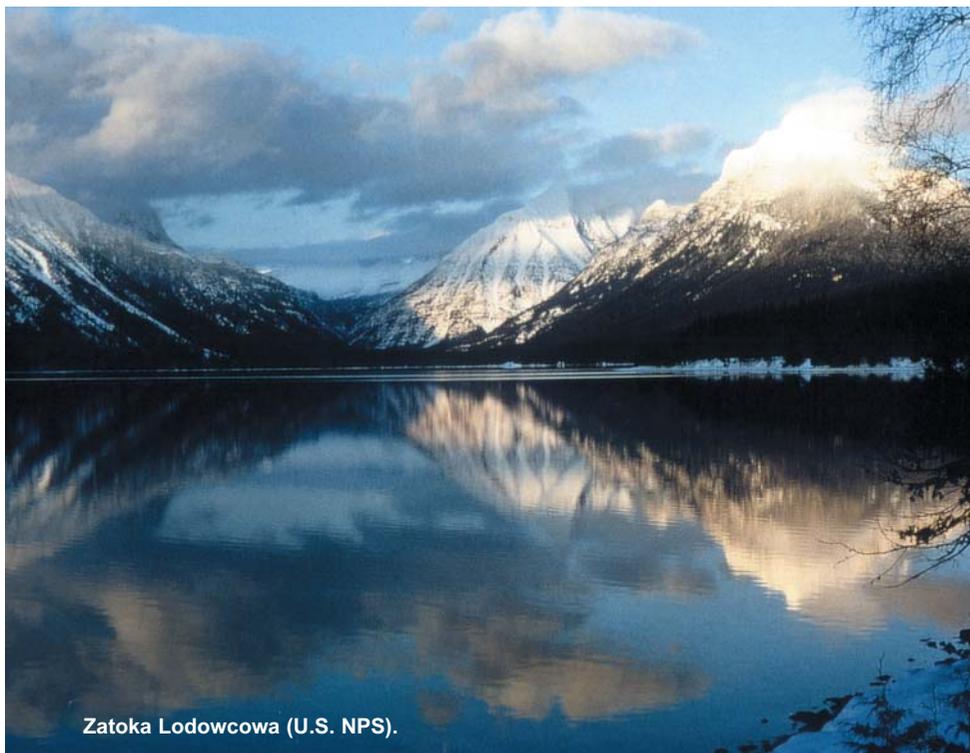
Spośród czteremastu wulkanów znajdujących się na terenie rezerwatu największym jest Mount Veniaminof (2562 m n.p.m.), na szczycie którego znajduje się krater o średnicy ponad 8 km! W kraterze tym zalega ogromne pole lodowe o powierzchni 64 km² będące największym lodowcem kraterowym Ameryki Północnej. Półwysep Alaska „oferuje” turystom niespotykane nigdzie indziej widoki: dymiące wulkany, urwiste klify oraz zatopione we mgłę fiordy, jeziora polodowcowe, malownicze zatoki, plaże, a także bezdrzewną tundrę.

Specyficzne położenie Gór Aleuckich powoduje, że na przeciwległych wybrzeżach Półwyspu Alaska występują bardzo zróżnicowane warunki klimatyczne: od strony Zatoki Bristolskiej (wybrzeże północne) opady atmosferyczne wynoszą zaledwie 510 mm wody w ciągu całego roku, natomiast od strony Pacyfiku opady sięgają poziomu 4060 mm! Letnie temperatury powietrza w rezerwacie wahają się od 0°C do nawet 22°C, częstym zjawiskiem jest tu mgła oraz mżawka. Silne wiatry oraz sztormowa pogoda (opad deszczu lub śniegu wraz z przenikliwym wiatrem) mogą wystąpić o każdej porze roku.

Fauna i flora rezerwatu

Rezerwat przyrodniczy Alaska Peninsula może poszczycić się ogromną różnorodnością roślin i zwierząt, występuje tutaj bowiem aż 146 gatunków ptaków, 30 gatunków ssaków lądowych, 11 gatunków ssaków morskich oraz 35 gatunków ryb. Z ssaków spotkać tu można: łosia amerykańskiego, renifera amerykańskiego, zwanego potocznie karibiu, niedźwiedzia brunatnego, wilka, rosomaka, lisa czerwonego, wydrę rzeczną, ursona północnoamerykańskiego (jest to daleki krewniak jeżozwierza, zwany też igłowierzem), kunę, łasicę, zająca śnieżnego oraz wiewiórkę rudą. Stada renifera amerykańskiego liczące tysiące sztuk przemierzają tereny rezerwatu wędrując ku obszarom

Zatoka Lodowcowa (U.S. NPS).

letniego wypasu. Rokrocznie przylatują tu dziesiątki tysięcy ptaków: wędrowne ptactwo wodne (łabędzie tundrowe, bernikle, kaczki), ptaki śpiewające oraz ptaki drapieżne, pośród których jastrzębie, sokoły i sowy gniazdują na skalistych iglicach sterczących wzdłuż południowego wybrzeża Pacyfiku.

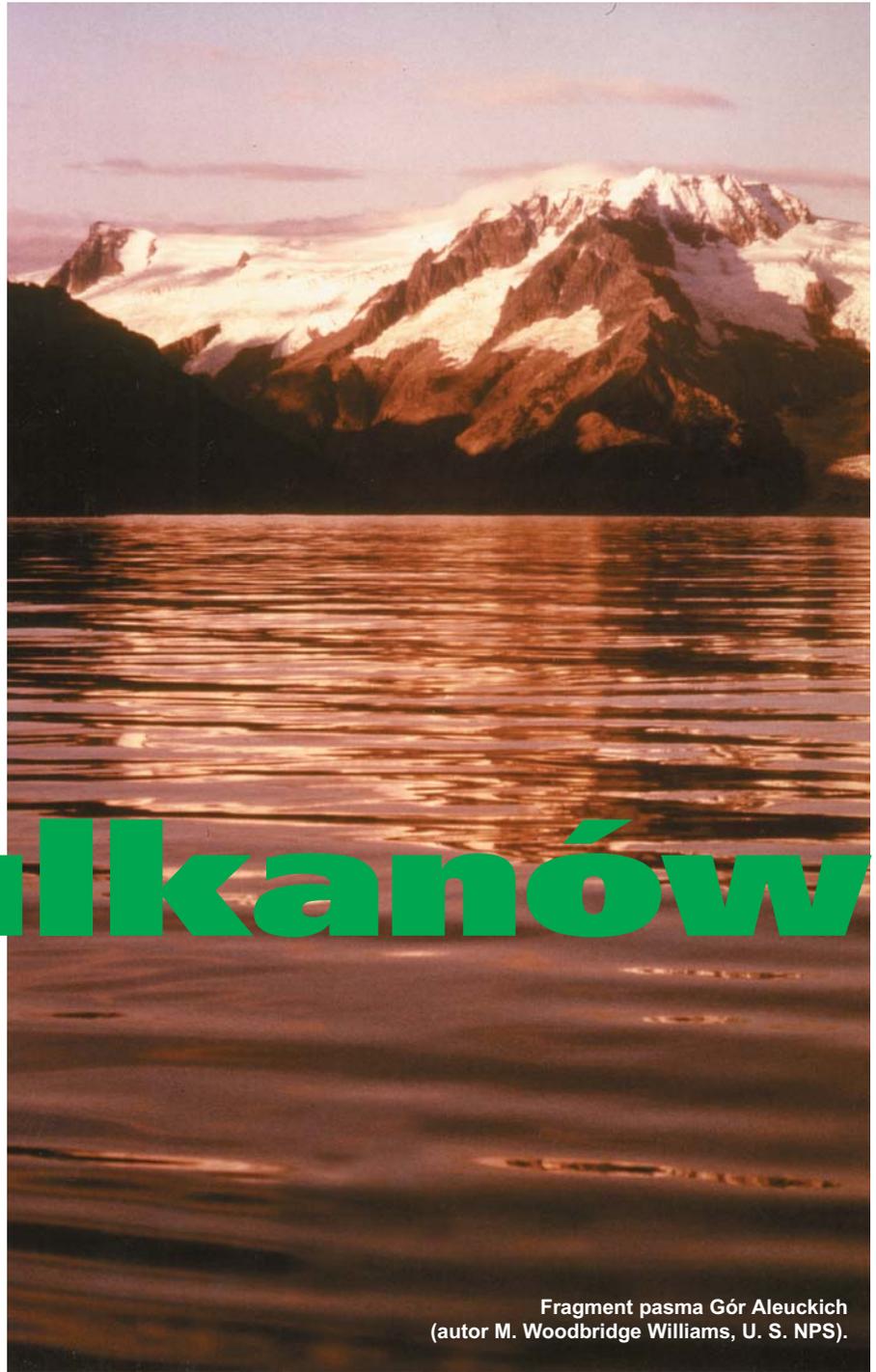
Liczne rzeki, strumienie i jeziora zamieszkują takie gatunki ryb jak: łosoś srebrny, łosoś królewski, troć jeziorowa, szczupak amerykański, pstrąg tęczowy oraz lipień arktyczny. Zatoki morskie oraz wybrzeże są ostoją dla lwów morskich, fok i wydr morskich. Orki, białuchy (wale białe) i pływaczki (wale szare) sporadycznie przepływają wodami Cieśniny Szelichowa. Latem rzeki i strumienie parku wypełniają się wędrującymi na tarło łososiami, wtedy też gromadzą się tu niedźwiedzie oczekujące na zbliżające się ryby. Pośród licznych jezior i rozlewisk parku do najbardziej znanych należą jeziora Ugashik słynące z odbywającego się w ich wodach tarła łososia. Wędrujące w górę strumieni łososie są idealnym pożywieniem nie tylko dla niedźwiedzi i orłów. Narbek łososia jest ulubionym pokarmem pstrąga tęczowego powszechnie występują-

i wulkanów

cego w wodach Alaski, natomiast same łososie są podstawowym źródłem tłuszczu i protein dla wielu gatunków zwierząt zamieszkujących park. Odkąd kilka tysięcy lat temu pojawili się tutaj pierwsi ludzie także dla nich połowy łososi warunkowały szansę przeżycia zimy w tym srogim klimacie. Również dzisiaj od tych ryb uzależniona jest egzystencja rdzennych mieszkańców Półwyspu Alaska, gdyż lokalna ekonomia oparta jest na dwóch filarach: połowach łososi oraz sprzedaży licencji wędkarskich na połów tych ryb.

Kraina lipieni

Ciekawostką godną uwagi jest to, że rezerwat przyrodniczy Alaska Peninsula słynie z rekordowych rozmiarów lipieni występujących w jeziorach Ugashik. Ta występująca również w Polsce ryba ma piękną, przypominającą żagiel płetwę grzbietową. Stojąc w wartkiej, krystalicznie czystej wodzie wypatruje unoszących się na powierzchni owadów. Gdy nadchodzi lato u lipieni gwałtownie wzrasta apetyt, po czym przez kilkanaście tygodni gromadzą zapasy tłuszczu potrzebne im do przeżycia zbliżającej się zimy. Pod koniec jesieni przepływają do jezior lub głębokich rzek lodowcowych gdzie następnie zimują. W całkowitej ciemności pod lodem o grubości blisko 2 metrów spędzają osiem długich, zimowych miesięcy.

Fragment pasma Gór Aleuckich (autor M. Woodbridge Williams, U. S. NPS).

Tak ekstremalne warunki życia chyba najlepiej tłumaczą pełną nazwę gatunkową tej ryby: lipień arktyczny.

W czasie zimy lipienie przygotowują się do wiosennego tarła: samica powoli wytwarza ikrę, natomiast samiec mlecz. Lipień arktyczny potrafi przeżyć w tak trudnych warunkach ponieważ jego organizm potrafi wytrzymać nawet przy bardzo niskim poziomie tlenu rozpuszczonego w wodzie, w takich warunkach inne ryby po prostu giną. Pod koniec maja lub na początku czerwca, gdy z rzek zjeżdża już lód, dojrzałe płciowo lipienie płyną w górę rzek i strumieni na tarliska. Po tarle pozostają w górnych odcinkach cieków wodnych rozpoczynając okres intensywnego żerowania, który potrwa aż do jesieni. Złożona na żwirowatym dnie stru-

mienia ikra pozostaje tam przez ok. trzy tygodnie, po czym na początku lipca wykluwają się z niej centymetrowej długości rybki. Jeszcze przez jakiś czas – póki nie nauczą się dobrze pływać – pozostaną w miejscu, w którym przyszły na świat. Po upływie lata odpłyną one jednak do miejsc zimowania, o których – co ciekawe – ichtiologzy wciąż niewiele wiedzą. Surowe warunki klimatyczne (krótkie lato oraz długa i mroźna zima) znacznie spowalniają rozwój lipieni. Dojrzałość płciową osiągają dopiero w wieku 6-7 lat, a żyjąc maksymalnie 12 lat mogą urosnąć zaledwie do ok. 40 cm długości.

SEBASTIAN BIELAK

Zdjęcia zostały udostępnione za zgodą i dzięki uprzejmości National Park Service, Stany Zjednoczone.